

7. Коробова І.В. Використання «методичного портфоліо» у процесі навчання майбутніх учителів фізики /І.В.Коробова // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції [«Актуальні питання природничо-математичної освіти»] (Херсон, 13-16 вересня 2018 р.) / Укладач: В.Д.Шарко. – Херсон : Видавництво ХНТУ, 2018. – С.39-41.

ВИКОРИСТАННЯ «МЕТОДИЧНОГО ПОРТФОЛІО» У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ

Коробова І. В.

Херсонський державний університет

Із впровадженням в освітній процес компетентнісного підходу актуальним виявляється питання оцінювання навчальних досягнень (професійних компетентностей) майбутніх фахівців. Інноваційною формою такого оцінювання може слугувати *навчальне портфоліо*. У сфері освіти портфоліо уперше стали застосовувати в Канаді й США у 80-ті роки ХХ століття для відбору викладачів університетів та коледжів під час прийому на роботу. На сучасному етапі розвитку сфери освіти портфоліо притаманні різноманітні функції. Зокрема, воно є засобом розвитку творчого ставлення до майбутньої професії, засобом накопичення і систематизації великого обсягу інформації, засобом рефлексії тощо. З позиції учня, мета створення портфоліо полягає у показі власних досягнень і напрямів роботи, моніторингу і рефлексії власного професіоналізму. З позиції викладача, мета портфоліо – уведення альтернативної форми оцінювання навчальних досягнень студента, яка, доповнюючи традиційну оцінку, робить її більш об'єктивною. Педагогічна філософія цієї форми оцінки полягає в *зміщенні акценту з того, що студент не знає і не вміє, до того, що він знає і вміє* з даної теми [5].

Низка науковців, виходячи із власної мети створення портфоліо, обґрунтовують різний його вміст. Так, на думку вчителів штату Вермонт (США), вміст навчального математичного портфоліо з метою оптимізації процесу оцінювання має містити наступні категорії: обов'язкові (проміжні і підсумкові письмові самостійні і контрольні роботи); пошукові (виконання складних проектів як індивідуальних, так і в малих групах; дослідження складної проблеми; вирішення нестандартних задач підвищеної складності); ситуати-

вні (застосування вивченого матеріалу в практичних ситуаціях, для вирішення прикладних завдань, виконання графічних і лабораторних робіт); описові (складання математичної автобіографії, ведення математичного щоденника, написання математичних рефератів і творів); *зовнішні* (відгуки учителів, однокласників, батьків, а також перевірочні листи учителя) [2]. Н.Примчук, розробниця дослідницького портфоліо, вважає за доцільне відбити в ньому зміст компонентів дослідницького досвіду. Нею запропоновані наступні його розділи: дослідницький інтерес (мотиваційний компонент); навчально-дослідницькі навички (когнітивний компонент); дослідницьке середовище (діяльнісний компонент) [3]. Спираючись на основні частини портфоліо, запропоновані авторами [4] (портрет, колектор, робочі матеріали, досягнення) та сформульовані нами цілі методичного портфоліо (оцінювання творчого аспекту індивідуального методичного досвіду студента), ми запропонували перелік та зміст складників методичного портфоліо майбутнього учителя фізики.

На нашу думку, у методичному портфоліо студента мають бути зафіксовані позитивні зрушення у набутті студентом індивідуального досвіду методичної діяльності, і тому воно має містити складники, що відповідають рівням методичної діяльності учителя фізики (проектувальний, виконавський, рефлексивний). Ураховавши зазначене, нами запропоновано зміст методичного портфоліо, який дозволяє відстежити: а) досягнення певних *результатів* (творчі індивідуальні завдання, методичні задачі-ситуації, проекти, конспекти уроків та їх фрагментів тощо), б) *процес їх набуття* (відеозаписи проведених студентом уроків або їх фрагментів тощо), в) *рівень рефлексії студента* (аналізи відвіданих уроків, самоаналізи проведених уроків, есе тощо). Модель методичного портфоліо має розгалужену структуру – його зміст поділено на чотири основні розділи (складники): «портрет», «колектор», «робочі матеріали» та «досягнення». Зупинимось детальніше на кожному з них. Розділ «портрет» слугує засобом визначення студентом власних смислів і цілей створення методичного портфоліо. Самостійне цілепокладання забезпечує

стійку внутрішню мотивацію студента до створення, поповнення та використання методичного портфоліо у навчанні та майбутній методичній діяльності. Опис цілепокладання може бути зроблений у вигляді есе, малюнку, колажу, схеми тощо. Розділ **«колектор»** призначений для зберігання цікавих «методичних знахідок» вчителів фізики з мережі Інтернет та інших джерел. Наявність даного складника в системі методичного портфоліо стимулює студента до самостійного пошуку інформації та вільного вибору необхідних матеріалів, задоволення власних навчально-професійних потреб. Деякі з цих матеріалів можуть мати позначку *«мій улюблений урок»*, *«моя улюблена задача»*, *«моя улюблена стаття»* тощо. Результатом пошукової діяльності студента можуть бути: конспекти нестандартних уроків фізики; презентації до уроків; аудіо- та відеозаписи уроків вчителів фізики; відеоуроки; додатковий матеріал до уроків типу *«цікава фізика»*, *«новітні досягнення у фізиці»*. Головним, на наш погляд, є те, що, працюючи над даним розділом, студент набуває навичок пошуку, відбору, систематизації та зберігання потрібної інформації методичного змісту, усвідомлює важливість і необхідність даного виду діяльності у майбутній професії.

Розділ **«робочі матеріали»** вважається основним у системі методичного портфоліо. Він у свою чергу поділяється на дві частини: *інваріантну* (обов'язкова методична документація) та *варіативну* (індивідуальні роботи студента, які підлягають контролю й оцінюванню з боку викладача) і, у свою чергу, розгалужуються на підрозділи. До *інваріантної* частини «робочих матеріалів» включено методичну документацію, що надається студенту кафедрою: евристичні приписи до проектування уроку; алгоритми узагальнених методичних дій учителя (інформаційних, комунікативних, організаційних, контрольно-оцінювальних); схеми аналізу та самоаналізу різних аспектів уроку (психологічного, методичного, комунікативного тощо). Дані матеріали призначені для утворення орієнтовної основи методичних дій майбутнього учителя фізики. Зазначимо, що важливою умовою успішності студента є не тільки добір даної документації, але й обов'язкове її використання під час

самостійної розробки конспектів уроків фізики. До складу *варіативної* частини методичного портфоліо входять власні методичні доробки студента – творчі індивідуальні роботи, що підлягають контролю й оцінюванню. Варіативна частина «робочих матеріалів» поділена на три підрозділи, що відповідають трьом компонентам методичної діяльності учителя фізики і мають відповідні назви. Зокрема, підрозділ «проектувальна діяльність» містить власноруч розроблені студентом конспекти уроків, комп'ютерні презентації до них тощо. Підрозділ «виконавська діяльність» містить диски із аудіо- та відеозаписами уроків, проведених студентом під час ділової гри, навчальної та активної педагогічної практик. До підрозділу «рефлексивна діяльність» включено матеріали рефлексії (аналізи відвіданих уроків, самоаналізи проведених уроків, есе тощо). Розділ «**досягнення**» вважається найскладнішим; він містить бланки оцінювання, взаємооцінювання й самооцінювання; контрольні роботи; сертифікати, грамоти, інші нагороди; ксерокопії з оцінками із залікової книжки студента; презентації власних досягнень; звіти тощо. Необхідно відмітити, що *остаточний варіант оформлення методичного портфоліо* має включати три обов'язкові елементи: а) *супровідний лист «власника»* з описом мети, призначення і короткого опису методичного портфоліо; б) *зміст* методичного портфоліо з переліком його основних елементів; в) *самоаналіз і погляд в майбутнє* [1].

Позитивний досвід автора з використання даного портфоліо у методичній підготовці майбутніх учителів фізики протягом кількох років доводить його доцільність та ефективність.

Література:

1. Коробова І. В. Основи методичної діяльності учителя фізики: Навчально-методичний посібник / І. В. Коробова. – Херсон : Грінь Д. С., 2016. - 180 с.
2. Пейп С. Дж. Учебные портфолио - новая форма контроля и оценки достижений учащихся / С. Дж. Пейп, М. Чошанов. – С. 81-87. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://testolog.narod.ru/Other12.html>
3. Примчук Н. В. Исследовательский опыт учащихся как ресурс реализации преемственности школа – вуз / Н. В. Примчук // Письма в Эмиссия.Оффлайн (The Emissia.Offline Letters): электронный научный журнал. – Июль 2011, ART 1605. – СПб., 2011. – URL: <http://www.emissia.org/offline/2011/1605.htm>

4. Технология «Портфолио» // Образовательные технологии: учеб.-метод. пособие / [А. П. Чернявская, Л. В. Байбородова, Л. Н. Серебренников, И. Г. Харисова, В. В. Белкина, В. Е. Гаибова]. - <http://cito-web.yspu.org/link1/metod/met49/node23.html>

5. Тимохова М. К. Учебное портфолио – новая форма контроля / М. К. Тимохова, И. Ю. Костенко, Е. А. Громович // Современные педагогические технологии. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://interactive-plus.ru/e-articles/collection-20141105/collection-20141105-4416.pdf>